

Akkurat som deg.

De dryppet av 1800-tallet. Skyggebildene til Lars Morell.

De var så uanstrengte. Unnselige nærmest. Uhåndgripelige og umiddelbare på den måten jeg ofte har tenkt at fotografiet har enerett på. De nikket til Viktoria-tiden, da troen på at alt kunne synliggjøres bare en hadde de riktige brillene på, gikk hånd i hånd med en dyp fascinasjon for den oppløyde marken som lå og ulmet i skyggefulle hjørner av hverdagslivet. En skulle slippe lyset inn i krokene - dra gardinet til side og se virkeligheten og ens egen plass i den for det den var!

I skyggene dannes et rom, en gråsoner der grensene mellom virkelighet og fantasi opphører. Ideen om en ny kjæreste, en etterlengtet triumf, et par nye sko eller et blikk fra en fremmed i mørket sent en kveld er antydninger og omriss som puster og peser fordi, akkurat som skyggen kan de sees men ikke røres.

Skyggen tilhører tingen tenker vi, men det er tingen som er greia er det ikke? Det er den vi desperat forsøker å få fatt på med hud og med hår slik at det som tidligere kun eksisterte som et potensial ikke bare renner ut av hendene våre og etterlater dem tørre og sprukne.

De fleste av oss har vært der, på et eller annet tidspunkt. Når tingen som tidligere var svøpt i et klede avdukes, når vi krever at våre kjære eller nære skrur lyset på, åpner kjellerdøren og avslører hvem de egentlig er, eller vi står der og titter ned på de nye skoene som ikke ser halvparten så stilige ut på dine litt klumsete føtter som de gjorde på det der tilforlatelige bildet i nettbutikken. Uten umulighetens slør mister det en trodde var den STORE kjærligheten noe av sin kraft og vi står ansikt til ansikt med det som er der, ikke det vi *trodde* var der.

En blind mann jeg en gang leste om hadde fått deler av synet tilbake etter en rekke operasjoner, men den intense og ofte uforståelige verden av former, farger og lys som preger hverdagen ble for mye og mannen ville bare tilbake til den velkjente tåken.

En kan jo forstå det. Det bråker ikke der, i skyggene altså, en risikerer ikke å feile eller som Nico sang - å konfronteres med egen utilstrekkelighet (for det er

vel egentlig ikke den utilsørte virkeligheten som ligger og vrir seg ved din side det er noe galt med - er det ikke kanskje deg selv?)

Det er lett å se for seg at Lars stod foran skyggebildene sine og grublet og tenkte at NEI - jeg må fremover, vekk! - nå trekker jeg gardinet til side og ser hva som skjuler seg bak, for sett i lys av skyggene oppleves de nye maleriene og skulpturene i utstillingen *Liquid Attempts* som en selvfølge, som om skyggebildene var demontert og delene var fordelt utover utstillingslokalet i form av malerier og skulpturer.

Det er jo helt åpenbart sier vi og slår oss selv på pannen. Innlysende.

Det er årsak, og virkning det der.

Rent praktisk er dagliglivet langt mer uforutsigbart og snirklete, det vet enhver som har forsøkt å reprodusere prosessen som ledet frem til at noe som helst opplevdes som en nyvinning - det fordamper i det øyeblikket vi forsøker å gi det en formel. Stegene vi tar følger ikke en rett linje mot en eller annen skjebne, eller fullbyrdelse. Vi beveger oss i periferien av vår egen smørje, kikker oss over skulderen, myser over grøten og kanskje, om vi er heldige aner vi glimtvis, en åpning. Når det endelig skjer er det som regel uten forvarsel. Forfatteren George Saunders skriver at det trengs ingen storslått idé for å skrive en historie, det trengs bare en setning. Mange av oss er ikke fantasifulle nok til å komme opp med horisont-overskridende gester bare ved å tenke. Vi må *gjøre*, stange hodet i veggen helt til vi dundrer gjennom til lyset på den andre siden, for så å håpe at tåken letter og smerten avtar slik at vi er i stand til å se hvilke rom disse strekene vi har satt til papiret eller lerretet genererer som vi aldri kunne drømt opp selv.

Å stå foran en av *Øversettelsene* som Morell har kalt maleriene i sin utstilling *Liquid Attempts* er å erfare denne prosessen. Som om ordene brukt ovenfor gjenspeiles i selve arbeidene.

Åpenbaring. *Innlysende*.

Øversettelsen, i likhet med skyggen, peker tilbake på tingen. Det er noe bakenforliggende som forsøker å bane vei til forgrunnen.

Sløret som tidligere dekket hele synsfeltet i skyggebildene har liksom brått blåst bort, og det som avsløres i utstillingsrommet er ikke bare restene, drapert rundt det som tidligere kastet skygge (eller de sorte skyggene selv frigjort fra



maleriet som skulpturer eller *replikker* rundt omkring i lokalet), men et overveldende og bokstavelig talt selv-lysende rom!

Det blander.

Litt som om våren når snøen har gått, når bladene på trærne lar vente på seg og solen nekter å gå ned over den grålige, nesten transparente huden din. Det er ingen skygge noe sted.

Ingen steder å gjemme seg.

Den tidligere så betryggende tåken har lettet og vi står der ansikt til ansikt med maling, lys, skygge og ikke minst, rom.

*Vi erfarer rom i møte med visse flater* forklarer jeg datteren min med irriterende voksen stemme mens jeg viser henne bilder på telefonen av Morells malerier, *fordi vi har lært det, helt fra vi er små. Lært å se på bilder. Å oversette den homogene flaten i et bilde til en opplevelse av et differensiert rom.*

Jeg føler meg temmelig smart.

Hører meg selv spørre retorisk om det egentlig går an å snakke om en malt skygge? Altså, det lysfattige området i en gitt scene kan nedtegnes på et lys-sensitivt materiale og registreres som avtrykket av en skygge i et fotografi, men en skygge i et maleri - det er jo bare en illusjon...

*For egentlig er det jo ingen skje sier jeg med et skjevt smil.*

Ingen skje?

Den litt tøysete Matrix referansen faller temmelig pladask hos tiåringen.

*Ja, for det er ingen skygge i bildene til Lars. Ingen slør, hud, himmel, lys eller rom - bare maling. Med en malerkost og pigmenter har kunstneren tryllet frem et rom.*

*Vi ser dybde der det ikke er noen.*

*Skaper mening der ingen er gitt.*

*Ingen forgrunn eller bakgrunn.*

*Det speiler jo livet sier jeg, ut i luften, mest for å overbevise meg selv kanskje, for tiåringen mistet interessen for dette litt opplagte for en stund siden.*

Tryllekunstneren skjuler sine triks i ermet fordi betrakterens fascinasjon er avhengig av at illusjonen er sømløs.

Vi lar oss forbløffe, men ikke overbevise.

Lars er ingen magiker. Hans flytende forsøk verken forleder eller avkler.

De er ikke entydige, stabile størrelser disse arbeidene til Lars, akkurat som deg. De vipper.

I denne dobbeltheten opplever jeg glimtvis i møte med maleriene noe, i mangel av et bedre ord, *mer*. Mer enn bestanddelene. Og det er dette mer jeg tidvis maser om og som får øynene til tiåringen til å himle, dette litt naive jeg desperat forsøker å feste grepet om og holde fast ved når det slår meg i kunsten, hos andre mennesker eller i livet generelt.

Er det forsøket verdt å oversette det, eller blir det bare nok en liksom-voksen stemme som skal forklare synsbedraget, glatte over de svarte hullene som lurur under enhver samtale, ethvert symbol eller enhver tilsynelatende ektefølt relasjon og gi tingen mening slik at virkeligheten med stor V blir håndterbar?

Når maleriene nå henger der med hud og hår, og deres tilblivelse er stilt så ubønnhørlig til skue slår det meg at de er mindre figurative enn hva skyggebildene var, og likevel mer konkrete. Og jo mer presise penselstrøkene er, dess tydeligere det blir at *det bare er maling* påført et lerret med ulike grader av transparens jeg står overfor, desto sterkere blir opplevelsen av at det er slør og himmel, en forgrunn og bakgrunn.

Det er som om de sier ja takk, både/og.

Tro og tvil i samme setning.

Se det som er der, ta det inn over deg, men slipp også til alt dette du tror er der. Kanskje er det da bare, i mangel av et bedre ord illusjon, men ikke som kapitulasjon, og ikke som et opiat, men som nødvendighet.

Morten Andenæs, 2022

